

KATALOGO DE LA HUNGARLANDA ESPERANTO BIBLIOTEKO

A szegedi Somogyi Könyvtárban lévő eszperantó művek katalógusa

A SOMOGYI-KÖNYVTÁR KIADVÁNYAI

3

KATALOGO
DE LA HUNGARLANDA
ESPERANTO BIBLIOTEKO

SZEGED
1947

A magyarországi eszperantó mozgalom az utóbbi években egyre erőteljesebb fejlődést mutat. Jelzi ezt az 1966-ban Budapesten megrendezett Egyetemes Eszperantó Kongresszus, de ezt bizonyítja az évenként megrendezésre kerülő gyulai egyetem vagy a szegedi eszperantó szeminárium is. Ez utóbbi alkalmából jelent meg a Magyarországi Eszperantó Múzeum és Könyvtár katalógusa. Ez az országos jellegű intézmény 1960-ban, Farkas Ernő nyelvtanár kezdeményezésére Szegeden, a Somogyi-könyvtár keretében létesült. A helyi eszperantisták igényeinek kielégítésén kívül az a célja, hogy összegyűjtse a hazai eszperantó mozgalomra vonatkozó dokumentumokat, s segítségével lehetővé tegyen a kutatásra, a bibliográfiai munkára.

Az eredmények elsőszülette ez a katalógus. A majdnem háromszáz lap terjedelmű kötetet Dinnyés Józsefné, Farkas Ernő és Tasnádi Mária közreműködésével Gyuris György állította össze.

E mű a második Magyarországon kiadott eszperantó tárgyú könyvészeti munka Tiborc Zsidmond: Az eszperantó Magyarországon című bibliográfiája (Bp. 1959, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) után. De míg ez utóbbi inkább ismeretterjesztő jellegű, a most kiadott katalógus az eszperantisták tájékoztatását szolgálja. Hasonló könyvtári katalógust kettőt találunk a Magyarországi Eszperantó Múzeum és Könyvtár anyagában. Az első Georg Davidov gyűjteményének bibliográfiája (Wolfenbüttel, 1911, Heckners Ver-

lag), mely 129 oldalon sorolja fel a könyveken kívül a folyóiratokat, prospektusokat, sőt levelezőlapokat is. A második a bécsi Nemzetközi Eszperantó Múzeum 1957-ben, Hugo Steiner szerkesztésében megjelent vaskos katalógusa, melynek az eszperantóval és a világnyelv kísérletekkel foglalkozó 1. kötete van meg a szegedi gyűjteményben. Ez már az ETO szakrendjében épül fel. Mindkettő címleírásai hiányosak, könyvtári felhasználásra tehát kevéssé alkalmasak.

A katalógusban nem szerepel, de ismeretes még a fontosabb kézikönyvek közül a kétkötetes Enciklopedio de Esperanto (Bp. 1933–1934, Literatura Mondo) és Petr Stojan igényes, nagy gonddal készült munkája (Bibliografio de Internacia Linvo. Genf, 1929), mely megpróbálja összefoglalni a világnyelvi és mesterséges nyelvi kísérletek dokumentumait. Mind ez, mind a bécsi katalógus regisztrálja a könyveken kívül a folyóiratokat és a fontosabb prospektusokat is.

A szegedi katalógus csak az intézmény könyvanyagát tárja fel. Tervezik azonban a folyóiratok katalógusának kiadását is.

Hasonlóan az említett külföldi katalógusokhoz és bibliográfiákhoz, a szegedi katalógus sem csupán eszperantó vonatkozású anyagot közöl, hanem tartalmazza a világnyelvi kísérletek és mesterséges nyelvek könyvanyagát is.

E katalógus több gyakorlati célt is szolgál. Mint a bevezetőből is kitűnik, az állomány elsősorban ajándékozásból gyarapszik. Így az olvasókon kívül e katalógus -hiányaival- az ajándékozók tájékoztatását is szolgálja.

Az összeállító az ETO rendszerében kb. 150 csoportba rendezi a könyvanyagot. A szakcsoporton belül a betűrend biztosítja a tájékozódást. Ez alól három szakcsoportnál tesz kivételt: az évkönyveknél, a kongresszusoknál és az életrajznál. Az első két esetben a tárgyév, az utóbbinál a tárgyaló személy betűrendje a besorolás alapja. A szakcsoportok kialakításában -miután a korábbi években így dolgozták föl a könyveket- figyelmen kívül hagyja a szerkesztő az utóbbi évek ETO módosításait. Így megmarad pl. a 4-es főosztály. Erre azért is szükség volt, mivel a 4-es nyelvészeti és a 8-as irodalmi anyag a katalógus terjedelmének több mint felét teszi ki. Ebben az esetben a két főosztály egyesítése nagy zsúfoltságot idézett volna elő, attól függetlenül, hogy az új magyar rövidített ETO kiadásban tisztázatlan is az eredeti eszperantó szépirodalom jelzete (a szabályosan képzett 808.92 nem alkalmas!).

A Magyar Nemzeti Bibliográfiához hasonlóan közli a katalógus bevezető részében a szakcsoportok áttekintő táblázatát, valamint ennek betűrendes mutatóját. Így egy-egy kérdéses szakcsoport akár szisztematikusan, akár a témák betűrendjében azonnal megtalálható.

Minden kiadványt a legjellemzőbb helyen tünteti fel a katalógus. A többi lehetséges helyen viszont utal a megfelelő tételszámra. A nem eszperantó, hanem egyéb mesterséges nyelvi vonatkozású könyveket viszont csak a mesterséges nyelvek szakcsoportjainál, közli.

A cimleírások teljeseek, a magyar szabvány alapján készültek. Mivel a katalógus nyelve eszperantó, a nem latin írású nyelvek esetében a betűhív transzliterálást az eszperantó írás megfelelő jegyeivel végezték (pl. a cirill "C" nem SZ, hanem S).

Végezetül a kiadási helyek mutatójával egészül ki a katalógus, földrészek, országok, majd városok szerint tagolva az anyagot. Kitűnik pl., hogy Magyarország Németország után a legtöbb művel szerepel: 220 tétellel. Ez is mutatja, milyen virágzó eszperantó könyvkiadás volt hazánkban a század első felében. Ez nem csupán a kiadott nyelvkönyvek és szótárak számában nyilvánul meg. Találunk magyar szakmunkákat eszperantó nyelven, mint Vámbéry Rusztem Kriminálisztikáját (1924.), Spolarich László: Magyar himzések című könyvét (1937.), vagy Vörös Cirillnek a Bolyai-féle geometriáról írt munkáit (1910-1912.). Külön érdekesség a Lipcsében 1930-ban a Tanácsköztársaságról kiadott mű.

De az eredeti eszperantó szépirodauomban is több magyar névre bukkanunk: Baghy Gyula, Kalocsay Kálmán, Szilágyi Ferenc, Vay Adél stb. Műveik természetesen nemcsak Magyarországon jelentek meg, hanem Varsótól Stockholmig, Sanghajtól a Kanári szigeti La Lagunáig sok helyütt.

A fordítók is nagy munkát végeztek. Kalocsay Kálmán például Petőfi \$ános vitéz-én, Madách Tragédiáján, vagy Heltain, Karinthy kivül Dante Isteni színjátékát és Aisopos meséit is eszperantóra fordította. S hogy a magyar irodalom megismertetéséért mennyit tettek a fordítók, Kalocsay Kálmánon kívül Bodó Károly., Fuchs Jenő, Halka László, Spierer László, Szilágyi Ferenc és a többiek, azt az is mutatja, hogy a magyar irodalomból fordított művek nemcsak Magyarország határain belül, hanem Amszterdamban, Berlinben, Londonban, Párizsban és Varsóban is megjelentek. Ime néhány magyar író neve, akiket az eszperantó révén jobban megismert a világ: Ady Endre, Ambrus Zoltán, Aszlányi Károly, Babits Mihály, Biró Lajos, Fáy András, Fekete István, Gárdonyi Géza, Heltai Jenő, Ignotus, Jókai Mór, Karinthy Ferenc, Krudy Gyula, Madách Imre, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc, Petőfi Sándor, Sánta Ferenc, Tömörkényi István, Vörösmarty Mihály.